

Αδέρφια: Μαζί δεν κάνουνε και χώρια δεν μπορούνε!

Αδέρφια ανταγωνιστές... αδέρφια σε πόλεμο! Κι αμέσως μετά, αδέρφια σύμμαχοι, συνένοχοι! Πώς γίνεται αυτό;

ΤΗΣ ΝΙΝΕΤΤΑΣ ΦΑΦΟΥΤΗ

ΟΙ ΑΔΕΡΦΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ χαρακτηρίζονται από δυνατά, έντονα και ανάμεικτα συναισθήματα, όπως αγάπη και αφοσίωση αλλά και ζήλια και αντιζηλία. Γκρίνιες, τσακωμοί, μαλλιστραβήγματα, ξύλο, «μπηχτές» περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη μεταξύ αδερφών. «Όχι, μην το πάρεις, είναι δικό μου», «Εσύ το χάλασες», «Φύγε, με ενοχλείς» είναι μερικές από τις εκφράσεις που πιθανόν να έχετε βαρεθεί να ακούτε. Και μετά από λίγο... μια περίεργη σουχία. Κρυφοκοιτάτε, και τα καμαρώνετε να παίζουν αγαπημένα. Και αναρωτιέστε: Πώς είναι δυνατόν να γίνεται αυτό; Και πώς μπορείτε να καταφέρετε οι στιγμές «εκεχειρίας» να είναι περισσότερες; Αλλά, ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή.

Σαν το σκύλο με τη γάτα

Σκηνή πρώτη: «Απόγευμα Κυριακής, μπροστά από το ντουλάπι. Το ανοίγω, για να δώσω στο γιο και στην κόρη μου τις λικουδιές που τους είχα φυλάξει. Μία για τον καθένα. Ίδιες μεταξύ τους. Ο γιος -μικρότερος σε ηλικία-, μόλις τους τις δίνω, θέλει της αδερφής του. Πάει να της την πάρει, κι εκείνη φυσικά αρνείται. Κι εδώ αρχίζει ο καβγάς, οι φωνές και τα σποραδικά χτυπήματα. Προσπαθώ μάταια να παρέμβω και να εξηγήσω ότι είναι ίδιες, αλλά κανείς δεν με ακούει!»

Σκηνή δεύτερη: «Στην αρχή ακούω θορύβους, και λίγο μετά αρχίζουν οι φωνές. Ο τετράχρονος γιος μου πέφτει κλαίγοντας στην αγκαλιά μου και μέσα από αναφιλητά τον ακούω να λέει: “Ο Κώστας με κλότσοε”. “Δεν είναι

έτσι! Ο πλίθιος έριξε την μπάλα του πάνω στον πύργο μου”, ουρλιάζει ο Κώστας, ο μεγαλύτερος γιος μου. “Κατά λάθος, αλλά και εκείνος δεν μ’ άφηνε να παίζω μαζί του”, συνεχίζει ο μικρός. Όσο για μένα; Προσπαθώ να καταλάβω ποιος φταίει. Και πραγματικά δεν έχω ιδέα, αφού δεν ήμουν μπροστά».

Τέτοιες σκηνές μπορούμε να αναφέρουμε άπειρες, μιας και τα παιδιά έχουν τεράστια φαντασία στο να βρίσκουν αφορμές για τσακωμό. Από την άλλη, ως γονείς, αναρωτιόμαστε τι φταίει και τα δικά μας παιδιά τσακώνονται ή τι δεν έχουμε κάνει οι ίδιοι σωστά, ώστε να έχουμε εμπνεύσει την αγάπη μεταξύ τους. Σύμφωνα με τους ειδικούς, οι αδερφικοί καβγάδες είναι μέρος της φυσιολογικής οικογενειακής πραγματικότητας. Εκπαιδεύουν τα παιδιά να είναι διεκδικητικά, να παλεύουν για το δικό τους, να λύνουν τα προβλήματά τους και να επιβιώνουν σε «δύσκολες» διαπροσωπικές καταστάσεις. Αυτό που θα πρέπει να αναρωτηθούμε και να μας απασχολήσει είναι η βαθύτερη αιτία του καβγά, χωρίς να βγάζουμε εύκολα και επιφανειακά συμπεράσματα κάθε φορά. Τσακώνονται άραγε γιατί πιστεύουν πως μόνον όταν κερδίζεις είσαι σημαντικός ή μήπως γιατί νιώθουν πόνο και απογοήτευση και θέλουν να κάνουν και τον άλλο να νιώσει το ίδιο εκδικούμενα; Μήπως επειδή έτσι διασκεδάζουν ή επειδή πιστεύουν ότι με αυτό τον τρόπο θα τραβήξουν την προσοχή μας; Βέβαια, δεν είναι πάντοτε εύκολο να καταλάβουμε τα πραγματικά αίτια, ωστόσο θα μας βοηθούσε πολύ αν τα γνωρίζαμε.

Γιατί τσακώνονται;

- Επειδή έχουν να διεκδικήσουν τα ίδια τα πρόσωπα που τους εξασφαλίζουν όλα όσα έχουν ανάγκη: αγάπη, στοργή, στέγη, νερό και τροφή.
- Η αδερφική σχέση είναι η πρώτη ουσιαστικά ισότιμη σχέση που κάνουν και που τα προετοιμάζει για τις υπόλοιπες κοινωνικές σχέσεις της ζωής τους. Ό,τι διεκδικεί το ένα, διεκδικεί και το άλλο, και αυτό τα ωθεί στο να ανακαλύψουν τρόπους για να επιτύχουν το στόχο τους. Μαθαίνουν να προβάλλουν τον εαυτό τους, να βάζουν όρια και να σέβονται και τα όρια του άλλου.
- Τα μικρά παιδιά δεν γνωρίζουν την έννοια της μοιρασιάς. Είναι σημαντικό, όμως, να μάθουν πώς να μοιράζονται, όπως είναι εξίσου σημαντικό να έχουν μερικά αποκλειστικά δικά τους πράγματα. Τα παιδιά ηλικίας μεταξύ 18 μηνών και 3 ετών, το βρίσκουν πολύ δύσκολο να μοιραστούν. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η «εμμονή» με τα δικά τους πράγματα αρχίζει να μειώνεται όταν φτάνουν στο 4ο έτος της ηλικίας τους.
- Μπορεί, επίσης, ένα παιδί να θέλει να τραβήξει την προσοχή της οικογένειας. Για αυτόν το λόγο, το παιδί προκαλεί αόμνη και καβγάδες, π.χ. παίρνοντας παιχνίδια που ξέρει ότι δεν έχει το δικαίωμα ούτε καν να τα αγγίξει, και τρέχει να κρυφτεί πίσω από τη μαμά για να δει αν θα το υποστηρίξει.
- Οι διαφορετικές προσωπικότητες των παιδιών μπορούν να προκαλέσουν τον ανταγωνισμό. Τα αδέρφια δεν επιλέγουν να ζήσουν μαζί, και η συμβίωση σε μια οικογένεια μπορεί να προκαλέσει λογικές εντάσεις και προστριβές. Όταν τα ενδιαφέροντα και οι χαρακτήρες διαφωνούν, ο τσακωμός ακολουθεί. Αν συμβαίνει κάτι τέτοιο, μην τα πιέζετε να είναι συνέχεια μαζί, αλλά ενθαρρύνετέ τα να έχουν διαφορετικές ασχολίες και χόμπι.
- Τέλος, ας μη ξεχνάμε πως τα παιδιά παίζουν αρκετές ώρες μαζί καθημερινά, γεγονός που ενδέχεται να τα κουράσει ή να τα κάνει να βαρεθούν. Ένα παιδί μπορεί να αρχίσει έναν καβγά μόνο και μόνο για να σπάσει τη μονοτονία του.

Το πράσινοτέρας της ζήλιας

Είναι γεγονός ότι το πρωτότοκο παιδί καλείται να περάσει μια δύσκολη φάση προσαρμογής με τη γέννηση του δεύτερου παιδιού. Και συνήθως είναι εκείνο που ζηλεύει περισσότερο, γιατί νιώθει ότι χάνει την αγάπη της μαμάς και του μπαμπά. Αυτό οφείλεται στο ότι για λίγο σας είχε αποκλειστικά για τον εαυτό του, μια πολυτέλεια που δεν απολαμβάνουν ποτέ τα δεύτερα παιδιά, και ξαφνικά πρέπει να σας μοιράζεται με το αδερφάκι του, τον «αντιζηλό» του. Σε αρκετές περιπτώσεις, πολλά πρωτότοκα έχουν καλύτερες επιδόσεις στο οχο-

λείο, γιατί προσπαθούν πάντα να «αποδείξουν» στη μαμά και στον μπαμπά πόσο αξιολογούμενα είναι. Από την άλλη, το μικρότερο παιδί, με τη σειρά του, μπορεί να νιώθει ότι πρέπει να αγωνιστεί για να αποκτήσει ίσο μερίδιο στην οικογένεια ή ακόμα ότι είναι πάντα το τελευταίο στη σειρά. Μετά τη βρεφική ηλικία, θα αρχίσει να νιώθει, σε ορισμένες περιστάσεις, την «απέχθεια» του μεγαλύτερου και θα αναζητά τη θέση του στην οικογένεια. Θα προσπαθήσει να μιμηθεί τις ικανότητες του πρωτότοκου, ενώ εκείνο με τη σειρά του θα δοκιμάζει καινούργια πράγματα σε μια προσπάθεια να ξεχωρίσει. Στο τέλος, όμως, το δευτερότοκο αποζημιώνεται, γιατί συνήθως γίνεται πιο ανεξάρτητο, μιας και μαθαίνει από νωρίς να αναγνωρίζει τις ανάγκες του. Δεν είναι τυχαίο π.χ. το ότι, ενώ το πρωτότοκο 5χρονο παιδί σας μπορεί να σας ζητάει να του φτιάξετε το κολατσιό του, το δεύτερο -στα 3 του- απλώς να σκαρφαλώνει στον πάγκο της κουζίνας και να τα «κανονίζει» μόνο του. Επιπλέον παράγοντες που μπορεί να συντελέσουν στην αντιζηλία είναι η εύνοια των γονέων σε ένα από τα αδέρφια, καθώς και οι οικογενειακές προστριβές και οι συζυγικές διαφωνίες.

Όλα «μέλι-γάλα»

Τα αδέρφια μας -παρά τις αντιζηλίες και τη «φαγομάρα»- είναι συνήθως οι πρώτοι μας σύμμαχοι απέναντι στους γονείς, στους ξένους, στους «κακούς». Είναι οι συμπαραστάτες μας, όταν τα πράγματα στην οικογένεια δεν πάνε καλά, όταν οι γονείς τσακώνονται ή χωρίζουν. Συνήθως τα αδέρφια που έχουν συμπεριφορές στοργής και συνεργασίας μεταξύ τους, είναι εκείνα που έχουν καλή εικόνα του εαυτού τους και αισθάνονται σιγουριά για την αγάπη της μητέρας τους, γι' αυτό που πραγματικά είναι, και όχι γι' αυτό που θα μπορούσαν να είναι. Στην πράξη, τα παιδιά που γίνονται αποδεκτά με τη μοναδικότητά τους, έχουν πολλές πιθανότητες -αν όχι να ξεπεράσουν- τουλάχιστον να μετριάσουν αυτές τις συγκρούσεις, οι οποίες πάντοτε χαρακτηρίζουν την αδερφική σχέση. Συνήθως μετά το 6ο έτος παρατηρείται «συναδέρφωση», που οφείλεται στη μερική μετάθεση της αγάπης προς τα αδέρφια μεταξύ τους, ενώ έως εκείνη τη στιγμή ήταν στραμμένη αποκλειστικά στους γονείς. Επίσης, το «μήλο της έριδος» μεταξύ τους, που ήταν η αγάπη του γονιού, θα γίνει αυτό που τελικά θα ενώσει τα αδέρφια. Εφόσον κανένα από τα δύο δεν μπορεί να έχει αποκλειστικά τη μαμά ή τον μπαμπά, νιώθουν ότι έχουν κάτι κοινό. Έτσι κάποια στιγμή -η οποία όμως δεν μπορεί να προσδιοριστεί χρονικά- δημιουργείται συμμαχία μεταξύ των αδερφών.

Ο ρόλος του γονιού

- Μη μεγαλοποιείτε τις καταστάσεις που βιώνετε. Τα αδέρφια που τσακώνονται σαν παιδιά, δεν σημαίνει απαραίτητα ότι θα τσακώνονται σε όλη τους τη ζωή ούτε ότι δεν αγαπιούνται.
- Κατανοήστε ότι η «άφιξη» ενός μικρού αδερφού ή αδερφής δημιουργεί αναστάτωση, με εκδηλώσεις επιθετικότητας, από την πλευρά του μεγαλύτερου. Αυτές, όμως, πρέπει να αντιμετωπιστούν από εσάς ως υγιής και απαραίτητη αυτοεπιβεβαίωσή του.
- Το πρώτο που πρέπει τα παιδιά να μάθουν είναι ορισμένοι βασικοί κανόνες δικαιοσύνης, οι οποίοι θα ισχύουν για όλους, ανεξαρτήτως φύλου και ηλικίας. Το δεύτερο και εξίσου σημαντικό είναι να μάθουν να νοιάζονται για τα συναισθήματα του άλλου και την αξία τού να είναι κανείς καλός.
- Να είστε αυστηροί με τις εκδηλώσεις βίας, ξεκαθαρίζοντας ότι αυτές οι συμπεριφορές δεν είναι αποδεκτές. Αν υπάρχει κίνδυνος τραυματισμού, χρειάζεται να επέμβετε αμέσως.
- Χωρίστε τα για λίγο, πηγαίνοντάς τα σε διαφορετικά δωμάτια, μέχρι να είναι πρόθυμα να συνηνοποθούν χωρίς να καβαδιάσουν. Η απομάκρυνσή τους θα βοηθήσει να «εξατμιστεί» λίγος θυμός.
- Αποφύγετε το ρόλο του κριτή, παίρνοντας τη μία ή την άλλη πλευρά. Ωστόσο, καλό είναι να ακού-

σετε τι συνέβη από το καθένα ξεχωριστά, χωρίς να πάρετε θέση, αν κάτι τέτοιο είναι εφικτό. Προσπαθήστε να τους εξηγήσετε τις επιπτώσεις των πράξεών τους, χωρίς απειλές.

- Παροτρύνετέ τα να χρησιμοποιούν το Λόγο. Έτσι, θα μάθουν να εκφράζονται και θα μπορούν να διαπραγματεύονται για κάθε τους κατάκτηση, αντί να χρησιμοποιούν χειρονομίες ή λεκτική επίθεση.
- Αφιερώστε ξεχωριστό χρόνο στο καθένα, ανάλογα με τις ανάγκες του.
- Ποτέ μην τα συγκρίνετε. Βεβαιωθείτε ότι συμπεριφέρεστε το ίδιο στα παιδιά σας, μένοντας ανεπηρεάστοι από τη διαφορά της μεταξύ τους ηλικίας. Μην χρησιμοποιείτε επιχειρήματα που ξεκινούν με τις φράσεις «Εσύ που είσαι μεγάλος...» ή «Εσύ που είσαι μικρός...».
- Επαινέστε και επιβραβεύστε τα κάθε φορά που παίζουν αγαπημένα. Αναπτύξτε μια ατμόσφαιρα συνεργασίας, ενθαρρύνοντας τα παιδιά να συμμετέχουν σε λύσεις προβλημάτων που εμφανίζονται και αφορούν ολόκληρη την οικογένεια.
- Μην ξεχνάτε πως το μεγαλύτερο παράδειγμα είστε εσείς οι ίδιοι! Φροντίστε να είστε και το καλύτερο. Δεν μπορεί να τους ζητάτε να μην τσακώνονται, και από την άλλη να λογομαχείτε με άσχημο τρόπο με το σύντροφό σας μπροστά τους. *m*